ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, ह॒रि॒ः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः

(वाक्य सहित)

चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः

Notes:

1. **Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.**
2. **Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in**

Version 1.0 **December 31, 2020**

Version Notes:

This is now the current Version 1.0 dated December 31, 2020.

1. This replaces the earlier version 0.0 dated August 31, 2019.

2. This version has been updated with the errors found and reported till December15, 2020.

3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done whereever applicable.

4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Earlier Versions

1st	Version Number	0.0 dated 31st January 2019
2nd	Version Number	0.0 dated 31st August 2019

Table of Contents

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे चतुर्थं काण्डं 4

4.2 चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं.....................4

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

चतुर्थं काण्डं

4.2 चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं

TS 4.2.1.1

विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहा गायत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु

वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽस्यभिशस्तिहा

त्रैष्टुभं छन्द आ रोहान्तरिक्षमनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो

विष्णोः क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता जागतं छन्द आ रोह दिवमनु

वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः – [ ] **1**

TS 4.2.1.1 - Padam

विष्णोः । क्रमः । असि । अभिमातिहेत्यभिमाति – हा । गायत्रम् ।

छन्दः । एति । रोह । पृथिवीम् । अनु । वीति । क्रमस्व ।

निर्भक्त इति निः – भक्तः । सः । यम् । द्विष्मः । विष्णोः । क्रमः ।

असि । अभिशस्तिहेत्यभिशस्ति – हा । त्रैष्टुभम् । छन्दः ।

एति । रोह । अन्तरिक्षम् । अनु । वीति । क्रमस्व । निर्भक्त इति

निः – भक्तः । सः । यम् । द्विष्मः । विष्णोः । क्रमः । असि ।

अरातीयतः । हन्ता । जागतम् । छन्दः । एति । रोह । दिवम् ।

अनु । वीति । क्रमस्व । निर्भक्त इति निः – भक्तः । सः । यम् ।

द्विष्मः । विष्णोः । **1 (50)**

<u>TS 4.2.1.2</u>

क्रमोऽसि शत्रूयतो हन्ता ऽऽनुष्टुभं छन्द आ रोह दिशोऽनु

वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः ॥

अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्–वीरुधः समञ्जन्न् ।

सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥

अग्नेऽभ्यावर्तिन्नभि न आ वर्तस्वाऽऽयुषा वर्चसा सन्या मेधया

प्रजया धनेन ॥

अग्ने – [ ] **2**

TS 4.2.1.2 - Padam

क्रमः । असि । शत्रूयत इति शत्रु – यतः । हन्ता ।

आनुष्टुभमित्यानु – स्तुभम् । छन्दः । एति । रोह । दिशः । अनु ।

वीति । क्रमस्व । निर्भक्त इति निः – भक्तः । सः । यम् । द्विष्मः ॥

अक्रन्दत् । अग्निः । स्तनयन्न् । इव । द्यौः । क्षाम । रेरिहत् ।

वीरुधः । समञ्जन्निति सं – अञ्जन्न् ॥ सद्यः । जज्ञानः । वीति ।

हि । ईम् । इद्धः । अख्यत् । एति । रोदसी इति । भानुना । भाति ।

अन्तः ॥ अग्ने । अभ्यावर्तिन्नित्यभि – आवर्तिन्न् । अभीति । नः ।

एति । वर्तस्व । आयुषा । वर्चसा । सन्या । मेधया ।

प्रजयेति प्र – जया । धनेन ॥ अग्ने । **2 (50)**

TS 4.2.1.3

अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः ।

तासां पोषस्य पोषेण पुनर्नो नष्टमा कृधि पुनर्नो रयिमा कृधि ॥

पुनरूर्जा नि वर्तस्व पुनरग्न इषाऽऽयुषा ।

पुनर्नः पाहि विश्वतः ॥

सह रय्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया ।

विश्वफ्स्निया विश्व तस्परि ॥

उदुत्तमं ँवरुण पाश–मस्मदवाधमं – [ ] 3

TS 4.2.1.3 - Padam

अङ्गिरः । शतम् । ते । सन्तु । आवृत इत्या–वृतः । सहस्रम् । ते ।

उपावृत इत्युप–आवृतः ॥ तासाम् । पोषस्य । पोषेण । पुनः । नः ।

नष्टम् । एति । कृधि । पुनः । नः । रयिम् । एति । कृधि ॥ पुनः ।

ऊर्जा । नीति । वर्तस्व । पुनः । अग्ने । इषा । आयुषा ॥ पुनः ।

नः । पाहि । विश्वतः ॥ सह । रय्या । नीति । वर्तस्व । अग्ने ।

पिन्वस्व । धारया ॥ विश्वफ्स्नियेति विश्व–फ्स्निया । विश्वतः । परि ॥

उदिति । उत्तममित्युत्–तमम् । वरुण । पाशम् । अस्मत् । अवेति ।

अधमम् । **3 (50)**

TS 4.2.1.4

ँवि मद्ध्यम७ श्रथाय ।

अथा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥

आ त्वा ऽहार्.ष–मन्तरभूर्द्ध्रुवस्तिष्ठाऽविचाचलिः ।

विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मिन् राष्ट्रमधि श्रय ॥

अग्ने बृहन्नुषसामूर्द्ध्वो अस्थान्निर्जग्मिवान्–तमसो

ज्योतिषा ऽऽ *गात् ।

अग्निर्भानुना रुशता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः ॥

सीद त्वं मातुरस्या – [ ] **4**

TS 4.2.1.4 - Padam

वीति । मद्ध्यमम् । श्रथाय ॥ अथ । वयम् । आदित्य । व्रते । तव ।

अनागसः । अदितये । स्याम ॥ एति । त्वा । अहार्.षम् । अन्तः ।

अभूः । ध्रुवः । तिष्ठ । अविचाचलिरित्यवि – चाचलिः ॥ विशः ।

त्वा । सर्वाः । वाञ्छन्तु । अस्मिन्न् । राष्ट्रम् । अधीति । श्रय ॥

अग्ने । बृहन्न् । उषसाम् । ऊर्द्ध्वः । अस्थात् । निर्जग्मिवानिति

निः – जग्मिवान् । तमसः । ज्योतिषा । एति । अगात् ॥ अग्निः ।

भानुना । रुशता । स्वङ्ग इति सु – अङ्गः । एति । जातः । विश्वा ।

सद्मानि । अप्राः ॥ सीद । त्वम् । मातुः । अस्याः । **4 (50)**

TS 4.2.1.5

उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनानि विद्वान् ।

मैनामर्चिषा मा तपसाऽभि शूशुचोऽन्तरस्या॑ शुक्रज्योतिर्वि भाहि ॥

अन्तरग्ने रुचा त्वमुखायै सदने स्वे ।

तस्यास्त्वꣳ हरसा तपञ्जातवेदः शिवो भव ॥

शिवो भूत्वा मह्यमग्नेऽथो सीद शिवस्त्वं ।

शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां ँयोनिमिहाऽऽसदः ॥

हꣳसः शुचिषद् ( ) वसुरन्तरिक्ष–सद्धोता वेदिषदतिथि र्दुरोणसत् ।

नृषद्–वरसद् ऋतसद् व्योमस–दब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा

ऋतं बृहत् ॥ **5**

<u>TS 4.2.1.5 - Padam</u>

उपस्थ इत्युप – स्थे । विश्वानि । अग्ने । वयुनानि । विद्वान् ॥ मा ।

एनाम् । अर्चिषा । मा । तपसा । अभीति । शूशुचः । अन्तः ।

अस्याम् । शुक्रज्योतिरिति शुक्र–ज्योतिः । वीति । भाहि ॥ अन्तः ।

अग्ने । रुचा । त्वम् । उखायै । सदने । स्वे ॥ तस्याः । त्वम् ।

हरसा । तपन्न् । जातवेद इति जात–वेदः । शिवः । भव ॥ शिवः ।

भूत्वा । मह्यम् । अग्ने । अथो इति । सीद । शिवः । त्वम् ॥ शिवाः ।

कृत्वा । दिशः । सर्वाः । स्वाम् । योनिम् । इह । एति । असदः ॥

ह॒ꣳसः । शु॒चि॒षदिति॑ शुचि - सत् ( ) । वसुः॑ ।
अ॒न्त॒रि॒क्ष॒सदित्य॑न्तरिक्ष - सत् । होता᳚ । वे॒दि॒षदिति॑ वेदि - सत् ।
अति॑थिः । दु॒रो॒ण॒सदिति॑ दुरोण - सत् ॥ नृ॒षदिति॑ नृ - सत् ।
व॒र॒सदिति॑ वर–सत् । ऋ॒त॒सदित्यृ॑त–सत् । व्यो॒म॒सदिति॑ व्योम–सत् ।
अ॒ब्जा इत्य॑प्–जाः । गो॒जा इति॑ गो–जाः । ऋ॒त॒जा इत्यृ॑त - जाः ।
अ॒द्रि॒जा इत्य॑द्रि - जाः । ऋ॒तम् । बृ॒हत् ॥ **5 (66)**

(दि॒वम॒नु वि क्र॒मस्व॒ निर्भ॑क्तः स यन् द्वि॒ष्मो विष्णो॒ - र्ध्नेनाग्ने॒ - ऽध॒म - म॒स्याः - शु॒चि॒षथ् - षोड॑श च) (A1)

TS 4.2.2.1

दि॒वस्परि॑ प्रथ॒मं ज॑ज्ञे अ॒ग्निर॒स्मद् द्वि॒तीयं॒ परि॑ जा॒तवे॑दाः ।
तृ॒तीय॑म॒प्सु नृ॒मणा॒ अज॑स्र॒मिन्धा॑न एनं जरते स्वा॒धीः ॥
विद्मा॒ ते॑ अग्ने त्रे॒धा त्र॒याणि॒ विद्मा॒ ते॒ सद्म॒ विभृ॑तं पु॒रु॒त्रा ।
विद्मा॒ ते॒ नाम॑ पर॒मं गुहा॒ यद्–विद्मा तमु॒त्सं॒ यत॑ आज॒गन्थ॑ ॥
स॒मु॒द्रे त्वा॑ नृ॒मणा॑ अ॒प्स्व॑न्त॒र्नृ॒चक्षा॑ ईधे दि॒वो अ॑ग्न॒ ऊध॑न्न् ।
तृ॒तीये᳚ त्वा॒ - [ ] **6**

TS 4.2.2.1 - Padam

दिवः । परीति । प्रथमम् । जज्ञे । अग्निः । अस्मत् । द्वितीयम् । परीति । जातवेदा इति जात - वेदाः ॥ तृतीयम् । अफ्स्वित्यप्–सु । नृमणा इति नृ - मनाः । अजस्रम् । इन्धानः । एनम् । जरते । स्वाधीरिति स्व–धीः ॥ विद्म । ते । अग्ने । त्रेधा । त्रयाणि । विद्म । ते । सद्म । विभृतमिति वि - भृतम् । पुरुत्रेति पुरु - त्रा ॥ विद्म । ते । नाम । परमम् । गुहा । यत् । विद्म । तम् । उथ्सम् । यतः । आजगन्थेत्या - जगन्थ ॥ समुद्रे । त्वा । नृमणा इति नृ - मनाः । अफ्स्वित्यप्- सु । अन्तः । नृचक्षा इति नृ–चक्षाः । ईधे । दिवः । अग्ने । ऊधन्न् ॥ तृतीये । त्वा । **6 (50)**

TS 4.2.2.2

रजसि तस्थिवाꣳस–मृतस्य योनौ महिषा अहिन्वन्न् ॥
अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः **क्षामा** रेरिहद्–वीरुधः समञ्जन्न् ।
सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥
उशिक् पावको अरतिः सुमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निधायि ।

इयर्ति धूममरुषं भरिभ्रदुच्छुक्रेण शोचिषा द्यामिनक्षत् ॥

विश्वस्य केतुर्भुवनस्य गर्भ आ – [ ] **7**

TS 4.2.2.2 - Padam

रजसि । तस्थिवाꣳसम् । ऋतस्य । योनौ । महिषाः । अहिन्वन्न् ॥

अक्रन्दत् । अग्निः । स्तनयन्न् । इव । द्यौः । क्षाम । रेरिहत् ।

वीरुधः । समञ्जन्निति सं – अञ्जन्न् ॥ सद्यः । जज्ञानः । वीति ।

हि । ईम् । इद्धः । अख्यत् । एति । रोदसी इति । भानुना । भाति ।

अन्तः ॥ उशिक् । पावकः । अरतिः । सुमेधा इति सु – मेधाः ।

मर्तेषु । अग्निः । अमृतः । नीति । धायि ॥ इयर्ति । धूमम् ।

अरुषम् । भरिभ्रत् । उदिति । शुक्रेण । शोचिषा । द्याम् । इनक्षत् ॥

विश्वस्य । केतुः । भुवनस्य । गर्भः । एति । **7 (50)**

TS 4.2.2.3

रोदसी अपृणाज्जायमानः ।

वीडुं चिदद्रि–मभिनत् परायन् जना यदग्निमयजन्त पञ्च ॥

श्रीणामुदारो धरुणो रयीणां मनीषाणां प्रार्पणः सोमगोपाः ।

वसोः सूनुः सहसो अप्सु राजा वि भात्यग्र उषसामिधानः ॥

यस्ते अद्य कृणवद्-भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवन्तमग्ने ।

प्र तं नय प्रतरां ँवस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभक्तं ँयविष्ठ ॥

आ - [ ] **8**

TS 4.2.2.3 - Padam

रोदसी इति । अपृणात् । जायमानः ॥ वीडुम् । चित् । अद्रिम् । अभिनत् । परायन्निति परा - यन्न् । जनाः । यत् । अग्निम् । अयजन्त । पञ्च ॥ श्रीणाम् । उदारः । धरुणः । रयीणाम् । मनीषाणाम् । प्रार्पण इति प्र - अर्पणः । सोमगोपा इति सोम - गोपाः ॥ वसोः । सूनुः । सहसः । अप्स्वित्यप्- सु । राजा । वीति । भाति । अग्रे । उषसाम् । इधानः ॥ यः । ते । अद्य । कृणवत् । भद्रशोच इति भद्र - शोचे । अपूपम् । देव । घृतवन्तमिति घृत - वन्तम् । अग्ने ॥ प्रेति । तम् । नय । प्रतरामिति प्र - तराम् । वस्यः । अच्छ । अभीति । द्युम्नम् । देवभक्तमिति देव - भक्तम् । यविष्ठ ॥ एति । **8 (50)**

TS 4.2.2.4

तं भज सौश्रवसेष्वग्न उक्थउक्थ आ भज शस्यमाने ।

प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना भवात्युज्जातेन भिनददुज्जनित्वैः ॥

त्वामग्ने यजमाना अनु द्यून्. विश्वा वसूनि दधिरे वार्याणि ।

त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमन्तमुशिजो वि वव्रुः ॥

दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौद्–दुर्मर्.षमायुः श्रिये रुचानः ।

अग्निरमृतो अभवद्–वयोभिर्यदे– ( ) –नं द्यौरजनयथ् सुरेताः ॥ 9

TS 4.2.2.4 - Padam

तम् । भज । सौश्रवसेषु । अग्ने । उक्थउक्थ इत्युक्थे – उक्थे ।

एति । भज । शस्यमाने ॥ प्रियः । सूर्ये । प्रियः । अग्ना । भवाति ।

उदिति । जातेन । भिनदत् । उदिति । जनित्वैः ॥ त्वाम् । अग्ने ।

यजमानाः । अन्विति । द्यून् । विश्वा । वसूनि । दधिरे । वार्याणि ॥

त्वया । सह । द्रविणम् । इच्छमानाः । व्रजम् । गोमन्तमिति

गो – मन्तम् । उशिजः । वीति । वव्रुः ॥ दृशानः । रुक्मः ।

उर्व्या । वीति । अद्यौत् । दुर्मर्.षमिति दुः – मर्.षम् । आयुः ।

श्रिये । रुचानः ॥ अग्निः । अमृतः । अभवत् । वयोभिरिति

वयः – भिः । यत् ( ) । एनम् । द्यौः । अजनयत् ।

सुरेता इति सु – रेताः ॥ **9 (54)**

(तृतिये त्वा – गर्भ आ – यविष्ठाऽऽ – य – च्चत्वारि च) (A2)

TS 4.2.3.1

अन्नपतेऽन्नस्य नो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ।

प्र प्रदातारं तारिष ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥

उदु त्वा विश्वे देवा अग्ने भरन्तु चित्तिभिः ।

स नो भव शिवतमः सुप्रतीको विभावसुः ॥

प्रेदग्ने ज्योतिष्मान्. याहि शिवेभिरर्चिभिस्त्वं ।

बृहद्भि–र्भानुभि–र्भासन् मा हिꣳसी स्तनुवा प्रजाः ॥

समिधाऽग्निं दुवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिं ।

आ – [ ] **10**

TS 4.2.3.1 - Padam

अन्नपत इत्यन्न – पते । अन्नस्य । नः । देहि । अनमीवस्य ।

शुष्मिणः ॥ प्रेति । प्रदातारमिति प्र – दातारम् । तारिषः । ऊर्जम् ।

नः । धेहि । द्विपद इति द्वि – पदे । चतुष्पद इति चतुः – पदे ॥

उदिति । उ । त्वा । विश्वे । देवाः । अग्ने । भरन्तु ।

चित्तिभिरिति चित्ति – भिः ॥ सः । नः । भव ।

शिवतम इति शिव – तमः । सुप्रतीक इति सु – प्रतीकः ।

विभावसुरिति विभा–वसुः ॥ प्रेति । इत् । अग्ने । ज्योतिष्मान् ।

याहि । शिवेभिः । अर्चिभिरित्यर्चि – भिः । त्वम् ॥ बृहद्भिरिति

बृहत् – भिः । भानुभिरिति भानु – भिः । भासन्न् । मा ।

हिꣳसीः । तनुवा । प्रजा इति प्र – जाः ॥ समिधेति सं – इधा ।

अग्निम् । दुवस्यत । घृतैः । बोधयत । अतिथिम् ॥ एति । **10 (50)**

TS 4.2.3.2

ऽस्मिन्. हव्या जुहोतन ॥

प्रप्रायमग्निर्भरतस्य शृण्वे वि यथ् सूर्यो न रोचते बृहद् भाः ।

अभि यः पूरुं पृतनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नः ॥

आपो देवीः प्रति गृह्णीत भस्मैतथ् स्योने कृणुद्ध्वꣳ

सुरभावु लोके ।

तस्मै नमन्तां जनयः सुपत्नीर्मातेव पुत्रं बिभृता स्वेनं ॥

अफ्स्वग्ने सधिष्टव– [ ] **11**

TS 4.2.3.2 - Padam

अस्मिन्न् । हव्या । जुहोतन ॥ प्रप्रेति प्र – प्र । अयम् । अग्निः ।

भरतस्य । शृण्वे । वीति । यत् । सूर्यः । न । रोचते । बृहत् ।

भाः ॥ अभीति । यः । पूरुम् । पृतनासु । तस्थौ । दीदाय ।

दैव्यः । अतिथिः । शिवः । नः ॥ आपः । देवीः । प्रतीति । गृह्णीत ।

भस्म । एतत् । स्योने । कृणुद्ध्वम् । सुरभौ । उ । लोके ॥ तस्मै ।

नमन्ताम् । जनयः । सुपत्नीरिति सु – पत्नीः । माता । इव ।

पुत्रम् । बिभृत । स्विति । एनम् ॥ अफ्स्वित्यप् – सु । अग्ने ।

सधिः । तव । **11 (50)**

TS 4.2.3.3

सौषधीरनु रुद्ध्यसे ।

गर्भे सञ्जायसे पुनः ॥

गर्भो अस्योषधीनां गर्भो वनस्पतीनां ।

गर्भो विश्वस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामसि ॥

प्रसद्य भस्मना योनिमपश्च पृथिवीमग्ने ।

स॒ꣳसृज्य मातृभिस्त्वं ज्योतिष्मान् पुनराऽऽ *सदः ॥

पुन–रासद्य सदनमपश्च पृथिवीमग्ने ।

शेषे मातुर्यथोपस्थे ऽन्तरस्याꣳ शिवतमः ॥

पुनरूर्जा – [ ] **12**

TS 4.2.3.3 - Padam

सः । ओषधीः । अन्विति । रुद्ध्यसे ॥ गर्भे । सन्न् । जायसे ।

पुनः ॥ गर्भः । असि । ओषधीनाम् । गर्भः । वनस्पतीनाम् ॥ गर्भः ।

विश्वस्य । भूतस्य । अग्ने । गर्भः । अपाम् । असि ॥ प्रसद्येति

प्र – सद्य । भस्मना । योनिम् । अपः । च । पृथिवीम् । अग्ने ॥

स॒ꣳसृज्येति सं – सृज्य । मातृभिरिति मातृ – भिः । त्वम् ।

ज्योतिष्मान् । पुनः । एति । असदः ॥ पुनः । आसद्येत्या–सद्य ।

सदनम् । अपः । च । पृथिवीम् । अग्ने ॥ शेषे । मातुः । यथा ।

उपस्थ इत्युप – स्थे । अन्तः । अस्याम् ।

शिवतम इति शिव – तमः ॥ पुनः । ऊर्जा । **12 (50)**

TS 4.2.3.4

नि वर्तस्व पुनरग्न इषा ऽऽयुषा ।

पुनर्नः पाहि विश्वतः ॥

सह रय्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया ।

विश्वफ्स्निया विश्वतस्परि ॥

पुनस्त्वा ऽऽदित्या रुद्रा वसवः समिन्धतां पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथ यज्ञैः ।

घृतेन त्वं तनुवो वर्द्धयस्व सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः ॥

बोधा नो अस्य वचसो यविष्ठ मꣳहिष्ठस्य प्रभृतस्य स्वधावः ।

पीयति त्वो अनु ( ) त्वो गृणाति वन्दारुस्ते तनुवँ वन्दे अग्ने ॥

स बोधि सूरिर्मघवा वसुदावा वसुपतिः ।

युयोद्ध्यस्मद् द्वेषाꣳसि ॥ **13**

TS 4.2.3.4 - Padam

नीति । वर्तस्व । पुनः । अग्ने । इषा । आयुषा ॥ पुनः । नः । पाहि । विश्वतः ॥ सह । रय्या । नीति । वर्तस्व । अग्ने । पिन्वस्व । धारया ॥ विश्वफ्स्नियेति विश्व – फ्स्निया । विश्वतः । परि ॥ पुनः । त्वा । आदित्याः । रुद्राः । वसवः । समिति । इन्धताम् । पुनः । ब्रह्माणः ।

वसुनीथेति वसु–नीथ । यज्ञैः ॥ घृतेन । त्वम् । तनुवः ।

वर्द्धयस्व । सत्याः । सन्तु । यजमानस्य । कामाः ॥ बोध । नः ।

अस्य । वचसः । यविष्ठ । मꣳहिष्ठस्य । प्रभृतस्येति प्र – भृतस्य ।

स्वधाव इति स्वधा – वः ॥ पीयति । त्वः । अन्विति ( ) । त्वः ।

गृणाति । वन्दारुः । ते । तनुवम् । वन्दे । अग्ने ॥ सः । बोधि ।

सूरिः । मघवेति मघ – वा । वसुदावेति वसु – दावा ।

वसुपतिरिति वसु – पतिः ॥ युयोधि । अस्मत् । द्वेषाꣳसि ॥ **13 (66)**

(आ – तवो – जी – ऽनु – षोडश च) (A3)

TS 4.2.4.1

अपेत वीत वि च सर्पतातो येऽत्र स्थ पुराणा ये च नूतनाः ।

अदादिदं ँयमोऽवसानं पृथिव्या अक्रन्निमं पितरो लोकमस्मै ॥

अग्नेर्भस्मास्यग्नेः पुरीषमसि सं.ज्ञानमसि कामधरणं मयि ते

कामधरणं भूयात् ॥

सं ँया वः प्रियास्तनुवः सं प्रिया हृदयानि वः ।

आत्मा वो अस्तु – [ ] **14**

TS 4.2.4.1 - Padam

अपेति । इत । वीति । इत । वीति । च । सर्पत । अतः । ये ।
अत्र । स्थ । पुराणाः । ये । च । नूतनाः ॥ अदात् । इदम् । यमः ।
अवसानमित्यव – सानम् । पृथिव्याः । अक्रन्न् । इमम् । पितरः ।
लोकम् । अस्मै ॥ अग्नेः । भस्म । असि । अग्नेः । पुरीषम् ।
असि । सं.ज्ञानमिति सं – ज्ञानम् । असि । कामधरणमिति
काम – धरणम् । मयि । ते । कामधरणमिति काम – धरणम् ।
भूयात् ॥ समिति । याः । वः । प्रियाः । तनुवः । समिति । प्रिया ।
हृदयानि । वः ॥ आत्मा । वः । अस्तु । **14 (50)**

TS 4.2.4.2

संप्रियः संप्रियास्तनुवो मम ॥
अय९ँ सो अग्निर्यस्मिन्थ्–सोममिन्द्रः सुतं दधे जठरे वावशानः ।
सहस्रियं ँवाजमत्यं न सप्ति९ँ ससवान्थ्–सन्थ्–स्तूयसे जातवेदः ॥
अग्ने दिवो अर्णमच्छा जिगास्यच्छा देवा९ँ ऊचिषे धिष्णिया ये ।
याः परस्ताद्–रोचने सूर्यस्य याश्चा वस्ता–दुपतिष्ठन्त आपः ॥
अग्ने यत् ते दिवि वर्चः पृथिव्यां ँयदोषधीष्व – [ ] **15**

TS 4.2.4.2 - Padam

संप्रिय इति सं–प्रियः । संप्रिया इति सं – प्रियाः । तनुवः । मम ॥
अयम् । सः । अग्निः । यस्मिन्न् । सोमम् । इन्द्रः । सुतम् । दधे ।
जठरे । वावशानः ॥ सहस्रियम् । वाजम् । अत्यम् । न । सप्तिम् ।
ससवानिति स – सवान् । सन्न् । स्तूयसे । जातवेद इति
जात – वेदः ॥ अग्ने । दिवः । अर्णम् । अच्छ । जिगासि ।
अच्छ । देवान् । ऊचिषे । धिष्णिया: । ये ॥ याः । परस्तात् ।
रोचने । सूर्यस्य । याः । च । अवस्तात् । उपतिष्ठन्त
इत्युप – तिष्ठन्ते । आपः ॥ अग्ने । यत् । ते । दिवि । वर्चः ।
पृथिव्याम् । यत् । ओषधीषु । **15 (50)**

TS 4.2.4.3

–ऽफ्सु वा यजत्र ।
येनान्तरिक्ष–मुर्वाततन्थ त्वेषः स भानुरर्णवो नृचक्षाः ॥
पुरीष्यासो अग्नयः प्रावणेभिः सजोषसः ।
जुषन्ताꣳ हव्य–माहुत–मनमीवा इषो महीः ॥
इडामग्ने पुरुदꣳसꣳ सनिं गोः शश्वत्तमꣳ हवमानाय साध ।

स्यान्नः सूनुस्तनयो विजावाऽग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे ॥

अयं ते योनिर्. ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः ।

तं जान – [ ] **16**

TS 4.2.4.3 - Padam

अप्स्वित्यप् – सु । वा । यजत्र ॥ येन । अन्तरिक्षम् । उरु ।

आततन्थेत्या – ततन्थ । त्वेषः । सः । भानुः । अर्णवः ।

नृचक्षा इति नृ – चक्षाः ॥ पुरीष्यासः । अग्नयः ।

प्रावणेभिरिति प्र – वनेभिः । सजोषस इति स – जोषसः ॥

जुषन्ताम् । हव्यम् । आहुतमित्या – हुतम् । अनमीवाः । इषः ।

महीः ॥ इडाम् । अग्ने । पुरुद॒ꣳसमिति पुरु – द॒ꣳसम् । सनिम् ।

गोः । शश्वत्तममिति शश्वत् – तमम् । हवमानाय । साध ॥ स्यात् ।

नः । सूनुः । तनयः । विजावेति वि – जावा । अग्ने । सा । ते ।

सुमतिरिति सु–मतिः । भूतु । अस्मे इति ॥ अयम् । ते । योनिः ।

ऋत्वियः । यतः । जातः । अरोचथाः ॥ तम् । जानन्न् । **16 (50)**

TS 4.2.4.4

न्नग्न आ रोहाथा नो वर्द्धया रयिं ॥

चिदसि तया देवतया ऽङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद परिचिदसि तया

देवतयाऽङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद लोकं पृण छिद्रं पृणाथो सीद शिवा त्वं ।

इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन् योनावसीषदन्न् ॥

ता अस्य सूददोहसः सोम॑ श्रीणन्ति पृश्ञयः ।

जन्मन् देवानां ँविशस्त्रिष्वा रोचने दिवः ॥ **17**

TS 4.2.4.4 - Padam

अग्ने । एति । रोह । अथ । नः । वर्द्धय । रयिम् ॥ चित् । असि ।

तया । देवतया । अङ्गिरस्वत् । ध्रुवा । सीद । परिचिदिति

परि – चित् । असि । तया । देवतया । अङ्गिरस्वत् । ध्रुवा । सीद ।

लोकम् । पृण । छिद्रम् । पृण । अथो इति । सीद । शिवा । त्वम् ॥

इन्द्राग्नी इतीन्द्र – अग्नी । त्वा । बृहस्पतिः । अस्मिन्न् । योनौ ।

असीषदन्न् ॥ ताः । अस्य । सूददोहस इति सूद – दोहसः ।

सोमम् । श्रीणन्ति । पृश्ञयः ॥ जन्मन्न् । देवानाम् । विशः ।

त्रिषु । एति । रोचने । दिवः ॥ **17 (48)**

(अस्त्वो – षधीषु – जान – न्नष्टाचत्वारि॑ꣳशच्च) (A4)

TS 4.2.5.1

समितꣳ सङ्कल्पेथाꣳ संप्रियौ रोचिष्णू सुमनस्यमानौ ।

इषमूर्जमभि सँवसानौ सं ँवां मनाꣳसि सं ँव्रता समु चित्तान्याऽकरं ॥

अग्ने पुरीष्याधिपा भवा त्वं नः ।

इषमूर्जं ँयजमानाय धेहि ॥

पुरीष्यस्त्वमग्ने रयिमान् पुष्टिमाꣳ असि ।

शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां ँयोनिमिहाऽसदः ॥

भवतं नः समनसौ समोकसा – [ ] **18**

TS 4.2.5.1 - Padam

समिति । इतम् । समिति । कल्पेथाम् । संप्रियाविति सं – प्रियौ ।

रोचिष्णू इति । सुमनस्यमानाविति सु – मनस्यमानौ ॥ इषम् ।

ऊर्जम् । अभीति । सँवसानाविति सं – वसानौ । समिति । वाम् ।

मनाꣳसि । समिति । व्रता । समिति । उ । चित्तानि । एति ।

अकरम् ॥ अग्ने । पुरीष्य । अधिपा इत्यधि – पाः । भव । त्वम् ।

नः ॥ इषम् । ऊर्जम् । यजमानाय । धेहि ॥ पुरीष्यः । त्वम् । अग्ने ।

रयिमानिति रयि - मान् । पुष्टिमानिति पुष्टि-मान् । असि ॥ शिवाः ।

कृत्वा । दिशः । सर्वाः । स्वाम् । योनिम् । इह । एति । असदः ॥

भवतम् । नः । समनसाविति स - मनसौ ।

समोकसाविति सं - ओकसौ । **18 (50)**

TS 4.2.5.2

-वरेपसौ ।

मा यज्ञ॰ं हि॰ं॒सिष्टं मा यज्ञपतिं जातवेदसौ शिवौ भवतमद्य नः ॥

मातेव पुत्रं पृथिवी पुरीष्यमग्नि॰ स्वे योनावभा-रुखा ।

तां ँविश्वैर्देवैर् ऋतुभिः सँविदानः प्रजापतिर्विश्वकर्मा वि मुञ्चतु ॥

यदस्य पारे रजसः शुक्रं ज्योति-रजायत ।

तं नः पर्.षदति द्विषोऽग्ने वैश्वानर स्वाहा ॥

नमः सु ते निर्.ऋते विश्वरूपे - [ ] **19**

TS 4.2.5.2 - Padam

अरेपसौ ॥ मा । यज्ञम् । हि॰ं॒सिष्टम् । मा । यज्ञपतिमिति

यज्ञ - पतिम् । जातवेदसाविति जात - वेदसौ । शिवौ । भवतम् ।

अद्य । नः ॥ माता । इव । पुत्रम् । पृथिवी । पुरीष्यम् । अग्निम् ।

स्वे । योनौ । अभाः । उखा ॥ ताम् । विश्वैः । देवैः ।
ऋतुभिरित्यृतु – भिः । सँविदान इति सं – विदानः ।
प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । विश्वकर्मेति विश्व – कर्मा । वीति ।
मुञ्चतु ॥ यत् । अस्य । पारे । रजसः । शुक्रम् । ज्योतिः ।
अजायत ॥ तत् । नः । पर्.षत् । अतीति । द्विषः । अग्ने । वैश्वानर ।
स्वाहा ॥ नमः । स्विति । ते । निर्.ऋत इति निः – ऋते ।
विश्वरूप इति विश्व – रूपे । **19 (50)**

TS 4.2.5.3

ऽयस्मयं ँवि चृता बन्धमेतं ।
यमेन त्वं ँयम्या सं ँविदानोत्तमं नाकमधि रोहयेमं ॥
यत्ते देवी निर्.ऋतिराबबन्ध दाम ग्रीवास्व विचर्त्यं ।
इदं ते तद् विष्यां ँयायुषो न मद्ध्यादथा जीवः पितुमद्धि प्रमुक्तः ॥
यस्यास्ते अस्याः क्रूर आसञ्जुहोम्येषां बन्धाना–मवसर्जनाय ।
भूमिरिति त्वा जना विदुर्निर्.ऋति – [ ] **20**

TS 4.2.5.3 - Padam

अयस्मयम् । वीति । चृत । बन्धम् । एतम् ॥ यमेन । त्वम् । यम्या ।

सँविदानेति सं – विदाना । उत्तममित्युत् – तमम् । नाकम् ।

अधीति । रोहय । इमम् ॥ यत् । ते । देवी । निर्.ऋतिरिति

निः – ऋतिः । आबबन्धेत्या – बबन्ध । दाम । ग्रीवासु ।

अविचर्त्यमित्यवि – चर्त्यम् ॥ इदम् । ते । तत् । वीति । स्यामि ।

आयुषः । न । मद्ध्यात् । अथ । जीवः । पितुम् । अद्धि ।

प्रमुक्त इति प्र – मुक्तः ॥ यस्याः । ते । अस्याः । क्रूरे । आसन्न् ।

जुहोमि । एषाम् । बन्धानाम् । अवसर्जनायेत्यव–सर्जनाय ॥ भूमिः ।

इति । त्वा । जनाः । विदुः । निर्.ऋतिरिति निः – ऋतिः । **20 (50)**

TS 4.2.5.4

रिति त्वा ऽहं परि वेद विश्वतः ॥

असुन्वन्त–मयजमानमिच्छ स्तेनस्येत्याम् तस्करस्यान्वेषि ।

अन्य–मस्म–दिच्छ सा त इत्या नमो देवि निर्.ऋते तुभ्यमस्तु ॥

देवीमहं निर्.ऋतिं वँन्दमानः पितेव पुत्रं दसये वचोभिः ।

विश्वस्य या जायमानस्य वेद शिरःशिरः प्रति सूरी वि चष्टे ॥

निवेशनः सङ्गमनो वसूनां ँविश्वा रूपाऽभि चष्टे – [ ] **21**

TS 4.2.5.4 - Padam

इति । त्वा । अहम् । परीति । वेद । विश्वतः ॥ असुन्वन्तम् ।

अयजमानम् । इच्छ । स्तेनस्य । इत्याम् । तस्करस्य । अन्विति ।

एषि ॥ अन्यम् । अस्मत् । इच्छ । सा । ते । इत्या । नमः । देवि ।

निर्.ऋत इति निः – ऋते । तुभ्यम् । अस्तु ॥ देवीम् । अहम् ।

निर्.ऋतिमिति निः– ऋतिम् । वन्दमानः । पिता । इव । पुत्रम् ।

दसये । वचोभिरिति वचः – भिः ॥ विश्वस्य । या । जायमानस्य ।

वेद । शिरःशिर इति शिरः–शिरः । प्रतीति । सूरी । वीति । चष्टे ॥

निवेशन इति नि – वेशनः । सङ्गमन इति सं – गमनः । वसूनाम् ।

विश्वा । रूपा । अभीति । चष्टे । **21 (50)**

TS 4.2.5.5

शचीभिः ।

देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थौ समरे पथीनां ॥

सं ँवरत्रा दधातन निराहावान् कृणोतन ।

सिञ्चामहा अवट-मुद्रिणं ँवयं ँविश्वा ऽहा ऽदस्तमक्षितं ॥

निष्कृताहाव-मवटꣳ सुवरत्रꣳ सुषेचनं ।

उद्रिणꣳ सिञ्चे अक्षितं ॥

सीरा युञ्जन्ति कवयो युगा वि तन्वते पृथक् ।

धीरा देवेषु सुम्नया ॥

युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनौ वपतेह - [ ] **22**

TS 4.2.5.5 - Padam

शचीभिरिति शचि - भिः ॥ देवः । इव । सविता । सत्यधर्मेति सत्य - धर्मा । इन्द्रः । न । तस्थौ । समर इति सं - अरे । पथीनाम् ॥ समिति । वरत्राः । दधातन । निरिति । आहावानित्या - हावान् । कृणोतन ॥ सिञ्चामहै । अवटम् । उद्रिणम् । वयम् । विश्वा । अहा । अदस्तम् । अक्षितम् ॥ निष्कृताहावमिति निष्कृत - आहावम् । अवटम् । सुवरत्रमिति सु - वरत्रम् । सुषेचनमिति सु - सेचनम् ॥ उद्रिणम् । सिञ्चे । अक्षितम् ॥ सीरा । युञ्जन्ति । कवयः । युगा । वीति । तन्वते ।

पृथक् ॥ धीराः । देवेषु । सुम्नया ॥ युनक्त । सीरा । वीति । युगा ।
तनोत । कृते । योनौ । वपत । इह । **22 (50)**

TS 4.2.5.6

बीजं ।

गिरा च श्रुष्टिः सभरा असन्नो नेदीय इथ् सृण्या पक्वमा ऽयत् ॥
लाङ्गलं पवीरवꣳ सुशेवꣳ सुमतिथ्सरु ।
उदित् कृषति गामविं प्रफर्व्यं च पीवरीं ।
प्रस्थावद्–रथवाहनं ॥
शुनं नः फाला वि तुदन्तु भूमिꣳ शुनं कीनाशा अभि यन्तु वाहान् ।
शुनं पर्जन्यो मधुना पयोभिः शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तं ॥
कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय ( ) वरुणाय च ।
इन्द्रायाग्नये पूष्ण ओषधीभ्यः प्रजाभ्यः ॥
घृतेन सीता मधुना समक्ता विश्वैर्देवैरनुमता मरुद्भिः ।
ऊर्जस्वती पयसा पिन्वमानाऽस्मान्थ् सीते पयसा ऽभ्याववृथ्स्व ॥ **23**

TS 4.2.5.6 - Padam

बीजम् ॥ गिरा । च । श्रुष्टिः । सभरा इति स–भराः । असत् । नः ।
नेदीयः । इत् । सृण्या । पक्वम् । एति । अयत् ॥ लाङ्गलम् ।
पवीरवम् । सुशेवमिति सु – शेवम् । सुमतित्सर्विति
सुमति – थ्सरु ॥ उदिति । इत् । कृषति । गाम् । अविम् ।
प्रफर्व्यमिति प्र–फर्व्यम् । च । पीवरीम् ॥ प्रस्थावदिति प्रस्थ–वत् ।
रथवाहनमिति रथ – वाहनम् ॥ शुनम् । नः । फालाः । वीति ।
तुदन्तु । भूमिम् । शुनम् । कीनाशाः । अभीति । यन्तु । वाहान् ॥
शुनम् । पर्जन्यः । मधुना । पयोभिरिति पयः – भिः । शुनासीरा ।
शुनम् । अस्मासु । धत्तम् ॥ कामम् । कामदुघ इति काम – दुघे ।
धुक्ष्व । मित्राय ( ) । वरुणाय । च ॥ इन्द्राय । अग्नये । पूष्णे ।
ओषधीभ्य इत्योषधि – भ्यः । प्रजाभ्य इति प्र – जाभ्यः ॥ घृतेन ।
सीता । मधुना । समक्तेति सम् – अक्ता । विश्वैः । देवैः ।
अनुमतेत्यनु–मता । मरुद्भिरिति मरुत् –भिः ॥ ऊर्जस्वती । पयसा ।
पिन्वमाना । अस्मान् । सीते । पयसा ।

अभ्यावव॒र्थ्स्वेत्य॒भि – आवव॒र्थ्स्व ॥ 23 (72)

(समोकसौ–विश्वरूपे–वि॒दुर्निर्.ऋति–र॒भि चष्ट–इ॒ह–मि॒त्राय–द्वाविꣳशतिश्च) (A5)

TS 4.2.6.1

या जा॒ता ओष॑धयो दे॒वेभ्य॑स्त्रियु॒गं पु॒रा ।

मन्दा॑मि ब॒भ्रूणा॑म॒हꣳ श॒तं धामा॑नि स॒प्त च॑ ॥

श॒तं ँवो॑ अं॒ब धामा॑नि स॒हस्र॑मु॒त वो॑ रु॒हः ।

अथा॑ शतक्रत्वो यू॒यमि॒मं मे॑ अग॒दं कृ॑त ॥

पुष्पा॑वतीः प्र॒सूव॑तीः फ॒लिनी॑रफ॒ला उ॒त ।

अश्वा॑ इव स॒जित्व॑री–र्वी॒रुधः॑ पारयि॒ष्णवः॑ ॥

ओष॑धी॒रिति॑ मात॒र–स्तद्–वो॑ दे॒वी–रुप॑ ब्रुवे ।

रपाꣳ॑सि विघ्न॒ती॑रि॒त रप॑ – [ ] 24

TS 4.2.6.1 - Padam

याः । जा॒ताः । ओष॑धयः । दे॒वेभ्यः॑ । त्रि॒यु॒गमिति॑ त्रि–यु॒गम् । पु॒रा ॥

मन्दा॑मि । ब॒भ्रूणा॑म् । अ॒हम् । श॒तम् । धामा॑नि । स॒प्त । च॒ ॥

श॒तम् । व॒ः । अ॒ं॒ब । धामा॑नि । स॒हस्र॑म् । उ॒त । व॒ः । रु॒हः ॥ अथ ।

शतक्रत्व इति शत – क्रत्वः । यूयम् । इमम् । मे । अगदम् । कृत ॥ पुष्पावतीरिति पुष्प–वतीः । प्रसूवतीरिति प्र – सूवतीः । फलिनीः । अफलाः । उत ॥ अश्वाः । इव । सजित्वरीरिति स – जित्वरीः । वीरुधः । पारयिष्णवः ॥ ओषधीः । इति । मातरः । तत् । वः । देवीः । उपेति । ब्रुवे ॥ रपाꣳसि । विघ्नतीरिति वि – घ्नतीः । इत । रपः । **24 (50)**

<u>TS 4.2.6.2</u>

–श्चातयमानाः ॥

अश्वत्थे वो निषदनं पर्णे वो वसतिः कृता ।
गोभाज इत् किलासथ यथ् सनवथ पूरुषं ॥
यदहं ँवाजय–न्निमा ओषधीर्. हस्त आदधे ।
आत्मा यक्ष्मस्य नश्यति पुरा जीवगृभो यथा ॥
यदोषधयः संगच्छन्ते राजानः समिताविव ।
विप्रः स उच्यते भिषद् रक्षोहा ऽमीवचातनः ॥

निष्कृति–र्नामवो माता ऽथा यूयꣳस्थ संकृतीः ।
सराः पतत्रिणीः – [ ] **25**

TS 4.2.6.2 - Padam

चातयमानाः ॥ अश्वत्थे । वः । निषदनमिति नि – सदनम् । पर्णे ।
वः । वसतिः । कृता ॥ गोभाज इति गो – भाजः । इत् । किल ।
असथ । यत् । सनवथ । पूरुषम् ॥ यत् । अहम् । वाजयन्न् ।
इमाः । ओषधीः । हस्ते । आदध इत्या–दधे ॥ आत्मा । यक्ष्मस्य ।
नश्यति । पुरा । जीवगृभ इति जीव – गृभः । यथा ॥ यत् ।
ओषधयः । संगच्छन्त इति सं – गच्छन्ते । राजानः ।
समिताविति सं – इतौ । इव ॥ विप्रः । सः । उच्यते । भिषक् ।
रक्षोहेति रक्षः – हा । अमीवचातन इत्यमीव – चातनः ॥
निष्कृतिरिति निः–कृतिः । नाम । वः । माता । अथ । यूयम् । स्थ ।
संकृतीरिति सं – कृतीः ॥ सराः । पतत्रिणीः । **25 (50)**

TS 4.2.6.3

स्थन यदामयति नि ष्कृत ॥
अन्या वो अन्या–मवत्वन्याऽन्यस्या उपावत ।

ताः सर्वा ओषधयः सँविदाना इदं मे प्रावता वचः ॥

उच्छुष्मा ओषधीनां गावो गोष्ठादिवेरते ।

धनꣳ सनिष्यन्तीना–मात्मानं तव पूरुष ॥

अति विश्वाः परिष्ठास्तेन इव व्रजमक्रमुः ।

ओषधयः प्राचुच्यवु र्यत् किं च तनुवाꣳ रपः ॥

या – [ ] **26**

TS 4.2.6.3 - Padam

स्थन । यत् । आमयति । निरिति । कृत ॥ अन्या । वः । अन्याम् । अवतु । अन्या । अन्यस्याः । उपेति । अवत ॥ ताः । सर्वाः । ओषधयः । सँविदाना इति सं – विदानाः । इदम् । मे । प्रेति । अवत । वचः ॥ उदिति । शुष्माः । ओषधीनां । गावः । गोष्ठादिति गो – स्थात् । इव । ईरते ॥ धनम् । सनिष्यन्तीनाम् । आत्मानम् । तव । पूरुष ॥ अतीति । विश्वाः । परिष्ठा इति परि – स्थाः । स्तेनः । इव । व्रजम् । अक्रमुः ॥ ओषधयः । प्रेति । अचुच्यवुः । यत् । किम् । च । तनुवाम् । रपः ॥ याः । **26 (50)**

TS 4.2.6.4

–स्त आतस्थु–रात्मानं ँया आविविशुः परुःपरुः ।

तास्ते यक्ष्मं ँवि बाधन्ता मुग्रो मद्ध्यमशीरिव ॥

साकं ँयक्ष्म प्र पत श्येनेन किकिदीविना ।

साकं ँवातस्य ध्राज्या साकं नश्य निहाकया ॥

अश्वावतीं᳚ सोमवती–मूर्जयन्ती–मुदोजसं ।

आ विथ्सि सर्वा ओषधीरस्मा अरिष्टतातये ॥

याः फलिनीर्या अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः ।

बृहस्पतिप्रसूता स्तानो मुञ्चन्त्वं᳚ हसः ॥

या – [ ] **27**

TS 4.2.6.4 - Padam

ते । आतस्थुरित्या – तस्थुः । आत्मानम् । याः ।

आविविशुरित्या–विविशुः । परुः परुरिति परुः – परुः ॥

ताः । ते । यक्ष्मम् । वीति । बाधन्ताम् । उग्रः ।

मद्ध्यमशीरिति मद्ध्यम – शीः । इव ॥ साकम् । यक्ष्म । प्रेति ।

पत । श्येनेन । किकिदीविना ॥ साकम् । वातस्य । ध्राज्या । साकम् ।

नश्य । निहाकयेति नि – हाकया ॥ अश्वावतीमित्यश्व – वतीम् ।

सोमवतीमिति सोम – वतीम् । ऊर्जयन्तीम् ।

उदोजसमित्युत् – ओजसम् ॥ एति । विथ्सि । सर्वाः । ओषधीः ।

अस्मै । अरिष्टतातय इत्यरिष्ट – तातये ॥ याः । फलिनीः । याः ।

अफलाः । अपुष्पाः । याः । च । पुष्पिणीः ॥ बृहस्पतिप्रसूता इति

बृहस्पति – प्रसूताः । ताः । नः । मुञ्चन्तु । अꣳहसः ॥

याः । **27 (50)**

TS 4.2.6.5

ओषधयः सोमराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमनु ।

तासां त्वमस्युत्तमा प्र णो जीवातवे सुव ॥

अवपतन्ती–रवदन् दिव ओषदयः परि ।

यं जीव–मश्नवामहै न स रिष्याति पूरुषः ॥

याश्चेद–मुप–शृण्वन्ति याश्च दूरं परागताः ।

इह सङ्गत्य ताः सर्वा अस्मै सं दत्त भेषजं ॥

मा वो रिषत् खनिता यस्मै चाहं खनामि वः ( ) ।

द्विप–च्चतुष्प–दस्माकꣳ सर्व–मस्त्वनातुरं ॥
ओषधयः सं वदन्ते सोमेन सह राज्ञा ।
यस्मै करोति ब्राह्मणस्तꣳ राजन् पारयामसि ॥ **28**

TS 4.2.6.5 - Padam

ओषधयः । सोमराज्ञीरिति सोम – राज्ञीः । प्रविष्टा इति प्र–विष्टाः ।
पृथिवीम् । अनु ॥ तासां । त्वम् । असि । उत्तमेत्युत्– तमा । प्रेति ।
नः । जीवातवे । सुव ॥ अवपतन्तीरित्यव – पतन्तीः । अवदन्न् ।
दिवः । ओषदयः । परि ॥ यम् । जीवम् । अश्नवामहै । न । सः ।
रिष्याति । पूरुषः ॥ याः । च । इदम् । उपशृण्वन्तीत्युप–शृण्वन्ति ।
याः । च । दूरम् । परागता इति परा – गताः ॥ इह । सङ्गत्येति
सं – गत्य । ताः । सर्वाः । अस्मै । समिति । दत्त । भेषजम् ॥
मा । वः । रिषत् । खनिता । यस्मै । च । अहम् । खनामि ।
वः ( ) ॥ द्विपदिति द्वि–पत् । चतुष्पदिति चतुः–पत् । अस्माकम् ।
सर्वम् । अस्तु । अनातुरमित्यना – तुरम् ॥ ओषधयः । समिति ।
वदन्ते । सोमेन । सह । राज्ञा ॥ यस्मै । करोति । ब्राह्मणः । तम् ।

राजन्न् । पारयामसि ॥ **28 (68)** *(रपः – पतत्रिणी– र्या – अ॒हसो याः – खनामि वो – ऽष्टादश च) (A6)*

TS 4.2.7.1

मा नो हि॒सीज्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिव॒ सत्यधर्मा जजान ।

यश्चापश्चन्द्रा बृहतीर्जजान कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥

अभ्यावर्तस्व पृथिवि यज्ञेन पयसा सह ।

वपां ते अग्निरिषितोऽव सर्पतु ॥

अग्ने यत् ते शुक्रं यँच्चन्द्रं यँत् पूतं यँद्–यज्ञियं ।

तद्–देवेभ्यो भरामसि ॥

इषमूर्जमहमित आ – [ ] **29**

TS 4.2.7.1 - Padam

मा । नः । हि॒सीत् । जनिता । यः । पृथिव्याः । यः । वा ।

दिवम् । सत्यधर्मेति सत्य – धर्मा । जजान ॥ यः । च । अपः ।

चन्द्राः । बृहतीः । जजान । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥

अभ्यावर्तस्वेत्यभि – आवर्तस्व । पृथिवि । यज्ञेन । पयसा । सह ॥

वपाम् । ते । अग्निः । इषितः । अवेति । सर्पतु ॥ अग्ने । यत् ।

ते । शुक्रम् । यत् । चन्द्रम् । यत् । पूतम् । यत् । यज्ञियम् ॥ तत् । देवेभ्यः । भरामसि ॥ इषम् । ऊर्जम् । अहम् । इतः । एति । **29 (50)**

TS 4.2.7.2

दद ऋतस्य धाम्नो अमृतस्य योनेः ।
आ नो गोषु विशत्वौषधीषु जहामि सेदि–मनिरा–ममीवां ॥
अग्ने तव श्रवो वयो महि भ्राजन्त्यर्चयो विभावसो ।
बृहद्भानो शवसा वाजमुक्थ्यं दधासि दाशुषे कवे ॥
इरज्यन्नग्ने प्रथयस्व जन्तुभिरस्मे रायो अमर्त्य ।
स दर्.शतस्य वपुषो वि राजसि पृणक्षि सानसिꣳ रयिं ॥
ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभि–र्मन्दस्व – [ ] **30**

TS 4.2.7.2 - Padam

ददे । ऋतस्य । धाम्नः । अमृतस्य । योनेः ॥ एति । नः । गोषु । विशतु । एति । ओषधीषु । जहामि । सेदिम् । अनिराम् । अमीवाम् ॥ अग्ने । तव । श्रवः । वयः । महि । भ्राजन्ति । अर्चयः । विभावसो इति विभा – वसो ॥ बृहद्भानो इति बृहत् – भानो ।

शवसा । वाजम् । उक्थ्यम् । दधासि । दाशुषे । कवे ॥ इरज्यन्न् ।
अग्ने । प्रथयस्व । जन्तुभिरिति जन्तु–भिः । अस्मे इति । रायः ।
अमर्त्य ॥ सः । दर्.शतस्य । वपुषः । वीति । राजसि । पृणक्षि ।
सानसिम् । रयिम् ॥ ऊर्जः । नपात् । जातवेद इति जात – वेदः ।
सुशस्तिभिरिति सुशस्ति – भिः । मन्दस्व । **30 (50)**

TS 4.2.7.3

धीतिभिर्हितः ।
त्वे इषः सं दधु–र्भूरिरेतस–श्चित्रोतयो वामजाताः ॥
पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्.षि भानुना ।
पुत्रः पितरा विचरन्नुपावस्युभे पृणक्षि रोदसी ॥
ऋतावानं महिषं विँश्वचर्.षणिमग्निꣳ सुम्नाय दधिरे पुरो जनाः ।
श्रुत्कर्णꣳ सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा ॥
निष्कर्तार–मद्ध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्तꣳ राधसे महे ।
रातिं भृगूणामुशिजं कविक्रतुं पृणक्षि सानसिꣳ – [ ] **31**

TS 4.2.7.3 - Padam

धीतिभिरिति धीति–भिः । हितः ॥ त्वे इति । इषः । समिति । दधुः ।
भूरिरेतस इति भूरि – रेतसः । चित्रोतय इति चित्र – ऊतयः ।
वामजाता इति वाम – जाताः ॥ पावकवर्चा इति पावक – वर्चाः ।
शुक्रवर्चा इति शुक्र – वर्चाः । अनूनवर्चा इत्यनून – वर्चाः ।
उदिति । इयर्.षि । भानुना ॥ पुत्रः । पितरा । विचरन्निति वि–चरन्न् ।
उपेति । अवसि । उभे इति । पृणक्षि । रोदसी इति ॥
ऋतावानमित्यृत – वानम् । महिषम् । विश्वचर्.षणिमिति
विश्व – चर्.षणिम् । अग्निम् । सुम्नाय । दधिरे । पुरः । जनाः ॥
श्रुत्कर्णमिति श्रुत्–कर्णम् । सप्रथस्तममिति सप्रथः–तमम् । त्वा ।
गिरा । दैव्यम् । मानुषा । युगा ॥ निष्कर्तारमिति निः – कर्तारम् ।
अद्ध्वरस्य । प्रचेतसमिति प्र – चेतसम् । क्षयन्तम् । राधसे ।
महे ॥ रातिम् । भृगूणाम् । उशिजम् ।
कविक्रतुमिति कवि – क्रतुम् । पृणक्षि । सानसिम् । **31 (50)**

TS 4.2.7.4

रयिं ॥

चितः स्थ परिचित ऊर्द्ध्वचितः श्रयद्ध्वं तया

देवतया ऽङ्गिरस्वद् ध्रुवाः सीदत ॥

आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियं ।

भवा वाजस्य सङ्गथे ॥

सं ते पयाꣳसि समु यन्तु वाजाः सं वृष्णिया–न्यभिमातिषाहः ।

आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवाꣳस्युत्तमानि धिष्व ॥ 32

TS 4.2.7.4 - Padam

रयिम् ॥ चितः । स्थ । परिचित इति परि – चितः । ऊर्द्ध्वचित

इत्यूर्द्ध्व – चितः । श्रयद्ध्वम् । तया । देवतया । अङ्गिरस्वत् ।

ध्रुवाः । सीदत ॥ एति । प्यायस्व । समिति । एतु । ते । विश्वतः ।

सोम । वृष्णियम् ॥ भव । वाजस्य । सङ्गथ इति सं–गथे ॥

समिति । ते । पयाꣳसि । समिति । उ । यन्तु । वाजाः । समिति ।

वृष्णियानि । अभिमातिषाह इत्यभिमाति – साहः ॥ आप्यायमान

इत्या – प्यायमानः । अमृताय । सोम । दिवि । श्रवाꣳसि ।

उत्तमानीत्युत् – तमानि । धिष्व ॥ **32 (39)**

(आ – मन्दस्व – सानसि – मेकान्नचत्वारिꣳशच्च) (A7)

TS 4.2.8.1

अभ्यस्थाद्–विश्वाः पृतना अरातीस्तदग्निराह तदु सोम आह ।

बृहस्पतिः सविता तन्म आह पूषा मा ऽधाथ् सुकृतस्य लोके ॥

यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्थ् समुद्रादुत वा पुरीषात् ।

श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुतं जनिम तत् ते अर्वन्न् ॥

अपां पृष्ठमसि योनिरग्नेः समुद्रमभितः पिन्वमानं ।

वर्द्धमानं मह – [ ] **33**

TS 4.2.8.1 - Padam

अभीति । अस्थात् । विश्वाः । पृतनाः । अरातीः । तत् । अग्निः ।

आह । तत् । उ । सोमः । आह ॥ बृहस्पतिः । सविता । तत् । मे ।

आह । पूषा । मा । अधात् । सुकृतस्येति सु – कृतस्य । लोके ॥

यत् । अक्रन्दः । प्रथमम् । जायमानः । उद्यन्नित्युत्– यन्न् ।

समुद्रात् । उत । वा । पुरीषात् ॥ श्येनस्य । पक्षा । हरिणस्य ।

बाहू इति । उपस्तुतमित्युप – स्तुतम् । जनिम । तत् । ते ।

अर्वन्न् ॥ अपाम् । पृष्ठम् । असि । योनिः । अग्नेः । समुद्रम् ।
अभितः । पिन्वमानम् ॥ वर्द्धमानम् । महः । **33 (50)**

TS 4.2.8.2

आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व ॥
ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद् वि सीमतः सुरुचो वेन आवः ।
स बुद्ध्निया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः ॥
हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।
स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥
द्रप्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु – [ ] **34**

TS 4.2.8.2 - Padam

एति । च । पुष्करम् । दिवः । मात्रया । वरिणा । प्रथस्व ॥ ब्रह्म ।
जज्ञानम् । प्रथमम् । पुरस्तात् । वीति । सीमतः । सुरुच इति
सु – रुचः । वेनः । आवः ॥ सः । बुद्ध्नियाः । उपमा इत्युप–माः ।
अस्य । विष्ठा इति वि–स्थाः । सतः । च । योनिम् । असतः । च ।
विवः ॥ हिरण्यगर्भ इति हिरण्य – गर्भः । समिति । अवर्तत । अग्रे ।
भूतस्य । जातः । पतिः । एकः । आसीत् ॥ सः । दाधार ।

पृथिवीम् । द्याम् । उत । इमाम् । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥

द्रप्सः । चस्कन्द । पृथिवीम् । अन्विति । **34 (50)**

TS 4.2.8.3

–द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।

तृतीयं ँयोनिमनु सञ्चरन्तं द्रप्सं जुहोम्यनु सप्त होत्राः ॥

नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के च पृथिवीमनु ।

ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥

येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रश्मिषु ।

येषामफ्सु सदः कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥

या इषवो यातुधानानां ( ) ँये वा वनस्पती॑ꣳरनु ।

ये वाऽवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ **35**

TS 4.2.8.3 - Padam

द्याम् । इमम् । च । योनिम् । अन्विति । यः । च । पूर्वः ॥ तृतीयम् । योनिम् । अन्विति । सञ्चरन्तमिति सं – चरन्तम् । द्रप्सम् । जुहोमि । अन्विति । सप्त । होत्राः ॥ नमः । अस्तु । सर्पेभ्यः । ये । के । च । पृथिवीम् । अनु ॥ ये । अन्तरिक्षे । ये । दिवि ।

तेभ्यः । सर्पेभ्यः । नमः ॥ ये । अदः । रोचने । दिवः । ये । वा ।
सूर्यस्य । रश्मिषु ॥ येषाम् । अफ्स्वित्यप्– सु । सदः । कृतम् ।
तेभ्यः । सर्पेभ्यः । नमः ॥ याः । इषवः । यातुधानानामिति
यातु – धानानाम् ( ) । ये । वा । वनस्पतीन् । अनु ॥ ये । वा ।
अवटेषु । शेरते । तेभ्यः । सर्पेभ्यः । नमः ॥ **35 (61)**

(महो – ऽनु – यातुधानाना – मेकादश च) (A8)

TS 4.2.9.1

ध्रुवाऽसि धरुणाऽस्तृता विश्वकर्मणा सुकृता ।
मा त्वा समुद्र उद्वधीन्मा सुपर्णो ऽव्यथमाना पृथिवीं दृꣳह ॥
प्रजापतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं प्रथोऽसि
पृथिव्यसि भूरसि भूमिरस्यदितिरसि विश्वधाया विश्वस्य भुवनस्य
धर्त्री पृथिवीं यँच्छ पृथिवीं दृꣳह पृथिवीं मा हिꣳसीर्विश्वस्मै
प्राणायापानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै – [ ] **36**

TS 4.2.9.1 - Padam

ध्रुवा । असि । धरुणा । अस्तृता । विश्वकर्मणेति विश्व – कर्मणा ।
सुकृतेति सु – कृता ॥ मा । त्वा । समुद्रः । उदिति । वधीत् । मा ।

सुपर्ण इति सु - पर्णः । अव्यथमाना । पृथिवीम् । दृ॒ꣳह ॥
प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । त्वा । सादयतु । पृथिव्याः ।
पृष्ठे । व्यचस्वतीम् । प्रथस्वतीम् । प्रथः । असि । पृथिवी । असि ।
भूः । असि । भूमिः । असि । अदितिः । असि ।
विश्वधाया इति विश्व - धायाः । विश्वस्य । भुवनस्य । धर्त्री ।
पृथिवीम् । यच्छ । पृथिवीम् । दृ॒ꣳह । पृथिवीम् । मा । हि॒ꣳसीः ।
विश्वस्मै । प्राणायेति प्रा - अनाय । अपानायेत्यप - अनाय ।
व्यानायेति वि - अनाय । उदानायेत्युत् - अनाय ।
प्रतिष्ठाया इति प्रति - स्थायै । **36 (50)**

<u>TS 4.2.9.2</u>

चरित्रायाग्निस्त्वाऽभि पातु मह्या स्वस्त्या छर्दिषा शन्तमेन
तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्-ध्रुवा सीद ॥
काण्डात्काण्डात् प्ररोहन्ती परुषःपरुषः परि ।
एवा नो दूर्वे प्र तनु सहस्रेण शतेन च ॥
या शतेन प्रतनोषि सहस्रेण विरोहसि ।

तस्यास्ते देवीष्टके विधेम हविषा वयं ॥

अषाढाऽसि सहमाना सहस्वारातीः सहस्वारातीयतः सहस्व

पृतनाः सहस्व पृतन्यतः ।

सहस्रवीर्या – [ ] **37**

TS 4.2.9.2 - Padam

चरित्राय । अग्निः । त्वा । अभीति । पातु । मह्या । स्वस्त्या ।

छर्दिषा । शन्तमेनेति शं – तमेन । तया । देवतया । अङ्गिरस्वत् ।

ध्रुवा । सीद ॥ काण्डात्काण्डादिति काण्डात् – काण्डात् ।

प्ररोहन्तीति प्र – रोहन्ती । परुषःपरुष इति परुषः–परुषः । परि ॥

एवा । नः । दूर्वे । प्रेति । तनु । सहस्रेण । शतेन । च ॥ या ।

शतेन । प्रतनोषीति प्र – तनोषि । सहस्रेण । विरोहसीति

वि–रोहसि ॥ तस्याः । ते । देवि । इष्टके । विधेम । हविषा ।

वयम् ॥ अषाढा । असि । सहमाना । सहस्व । अरातीः । सहस्व ।

अरातीयतः । सहस्व । पृतनाः । सहस्व । पृतन्यतः ॥

सहस्रवीर्येति सहस्र – वीर्या । **37 (50)**

TS 4.2.9.3

–सि सा मा जिन्व ॥

मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः ।

माद्ध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ॥

मधु नक्तमुतोषसि मधुमत् पार्थिव॒ꣳ रजः ।

मधु द्यौरस्तु नः पिता ॥

मधुमान् नो वनस्पति–र्मधुमा॒ꣳ अस्तु सूर्यः ।

माद्ध्वीर्गावो भवन्तु नः ॥

मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षतां ।

पिपृतां नो भरीमभिः ॥

तद्–विष्णोः परमं – [ ] **38**

TS 4.2.9.3 - Padam

असि । सा । मा । जिन्व ॥ मधु । वाताः । ऋतायत इत्यृत – यते ।

मधु । क्षरन्ति । सिन्धवः ॥ माद्ध्वीः । नः । सन्तु । ओषधीः ॥

मधु । नक्तम् । उत । उषसि । मधुमदिति मधु – मत् । पार्थिवम् ।

रजः ॥ मधु । द्यौः । अस्तु । नः । पिता ॥ मधुमानिति मधु–मान् ।

नः । वनस्पतिः । मधुमानिति मधु – मान् । अस्तु । सूर्यः ॥

माद्ध्वीः । गावः । भवन्तु । नः ॥ मही । द्यौः । पृथिवी । च । नः ।

इमम् । यज्ञम् । मिमिक्षताम् ॥ पिपृताम् । नः ।

भरीमभिरिति भरीम – भिः ॥ तत् । विष्णोः । परमम् । **38 (50)**

<u>TS 4.2.9.4</u>

पद॑ सदा पश्यन्ति सूरयः ।

दिवीव चक्षुराततं ॥

ध्रुवाऽसि पृथिवि सहस्व पृतन्यतः ।

स्यूता देवेभिरमृतेनाऽऽ *गाः ॥

यास्ते अग्ने सूर्ये रुच उद्यतो दिवमातन्वन्ति रश्मिभिः ।

ताभिः सर्वाभी रुचे जनाय न स्कृधि ॥

या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः ।

इन्द्राग्नी ताभिः सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते ॥

विराड् – [ ] **39**

TS 4.2.9.4 - Padam

पदम् । सदा । पश्यन्ति । सूरयः ॥ दिवि । इव । चक्षुः ।

आततमित्या–ततम् ॥ ध्रुवा । असि । पृथिवि । सहस्व । पृतन्यतः ॥

स्यूता । देवेभिः । अमृतेन । एति । अगाः ॥ याः । ते । अग्ने ।

सूर्ये । रुचः । उद्यत इत्युत् – यतः । दिवम् ।

आतन्वन्तीत्या – तन्वन्ति । रश्मिभिरिति रश्मि – भिः ॥ ताभिः ।

सर्वाभिः । रुचे । जनाय । नः । कृधि ॥ याः । वः । देवाः । सूर्ये ।

रुचः । गोषु । अश्वेषु । याः । रुचः ॥ इन्द्राग्नी इतीन्द्र – अग्नी ।

ताभिः । सर्वाभिः । रुचम् । नः । धत्त । बृहस्पते ॥

विराडिति वि – राट् । **39 (50)**

TS 4.2.9.5

ज्योतिरधारयथ् सम्राड् ज्योतिरधारयथ् स्वराड् ज्योतिरधारयत् ॥

अग्ने **युक्ष्वा** हि ये तवाश्वासो देव साधवः ।

अरं ँवहन्त्याशवः ॥

युक्ष्वा हि देवहूतमा(ं्) अश्वा(ं्) अग्ने रथीरिव ।

नि होता पूर्व्यः सदः ॥

द्रफ्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।

तृतीयं ँयोनिमनु सञ्चरन्तं द्रफ्सं जुहोम्यनु सप्त – [ ] **40**

TS 4.2.9.5 - Padam

ज्योतिः । अधारयत् । सम्राडिति सम्–राट् । ज्योतिः । अधारयत् ।

स्वराडिति स्व – राट् । ज्योतिः । अधारयत् ॥ अग्ने । युक्ष्व ।

हि । ये । तव । अश्वासः । देव । साधवः ॥ अरम् । वहन्ति ।

आशवः ॥ युक्ष्व । हि । देवहूतमानिति देव – हूतमान् । अश्वान् ।

अग्ने । रथीः । इव ॥ नीति । होता । पूर्व्यः । सदः ॥ द्रफ्सः ।

चस्कन्द । पृथिवीम् । अन्विति । द्याम् । इमम् । च । योनिम् ।

अन्विति । यः । च । पूर्वः ॥ तृतीयम् । योनिम् । अन्विति ।

सञ्चरन्तमिति सं – चरन्तम् । द्रफ्सम् । जुहोमि । अन्विति ।

सप्त । **40 (50)**

TS 4.2.9.6

होत्राः ॥

अभूदिदं ँविश्वस्य भुवनस्य वाजिनमग्ने–र्वैश्वानरस्य च ।

अग्निर्ज्योतिषा ज्योतिष्मान् रुक्मो वर्चसा वर्चस्वान् ॥

ऋचे त्वा रुचे त्वा समित् स्रवन्ति सरितो न धेनाः ।

अन्तर्. हृदा मनसा पूयमानाः ॥

घृतस्य धारा अभि चाकशीमि ।

हिरण्ययो वेतसो मद्ध्य आसां ॥

तस्मिन्थ्सुपर्णो मधुकृत् कुलायी भजन्नास्ते मधु देवताभ्यः ।

तस्यासते हरयः सप्त तीरे ( ) स्वधां दुहाना अमृतस्य धारां ॥ **41**

TS 4.2.9.6 - Padam

होत्राः ॥ अभूत् । इदम् । विश्वस्य । भुवनस्य । वाजिनम् । अग्नेः ।

वैश्वानरस्य । च ॥ अग्निः । ज्योतिषा । ज्योतिष्मान् । रुक्मः ।

वर्चसा । वर्चस्वान् ॥ ऋचे । त्वा । रुचे । त्वा । समिति । इत् ।

स्रवन्ति । सरितः । न । धेनाः ॥ अन्तः । हृदा । मनसा । पूयमानाः ॥

घृतस्य । धाराः । अभीति । चाकशीमि ॥ हिरण्ययः । वेतसः ।

मद्ध्ये । आसाम् ॥ तस्मिन्न् । सुपर्ण इति सु – पर्णः । मधुकृदिति

मधु – कृत् । कुलायी । भजन्न् । आस्ते । मधु । देवताभ्यः ॥

तस्य । आसते । हरयः । सप्त । तीरे ( ) । स्वधामिति स्व–धाम् ।

दुहानाः । अमृतस्य । धाराम् ॥ **41 (54)** *(प्रतिष्ठायै – सहस्रवीर्या – परमं – वँिराट्थ् – सप्त – तीरे – चत्वारि च) (A9)*

TS 4.2.10.1

आदित्यं गर्भं पयसा समञ्जन्थ् सहस्रस्य प्रतिमां वँिश्वरूपं ।
परि वृङ्ग्धि हरसा मा ऽभि मृक्षः शतायुषं कृणुहि चीयमानः ॥
इमं मा हि॑ꣳसीर्द्विपादं पशूना॑ꣳ सहस्राक्ष मेध आ चीयमानः ।
मयु–मारण्य–मनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥
वातस्य ध्राजिं वँरुणस्य नाभिमश्वं जज्ञान॑ꣳ सरिरस्य मद्ध्ये ।
शिशुं नदीना॑ꣳ हरि–मद्रिबुद्ध–मग्ने मा हि॑ꣳसीः – [ ] **42**

TS 4.2.10.1 - Padam

आदित्यम् । गर्भम् । पयसा । समञ्जन्निति सं – अञ्जन् ।
सहस्रस्य । प्रतिमामिति प्रति – माम् ।
विश्वरूपमिति विश्व–रूपम् ॥ परीति । वृङ्ग्धि । हरसा । मा ।
अभीति । मृक्षः । शतायुषमिति शत – आयुषम् । कृणुहि ।
चीयमानः ॥ इमम् । मा । हि॑ꣳसीः । द्विपादमिति द्वि – पादम् ।
पशूनाम् । सहस्राक्षेति सहस्र – अक्ष । मेधे । एति । चीयमानः ॥

मयुम् । आरण्यम् । अन्विति । ते । दिशामि । तेन । चिन्वानः ।
तनुवः । नीति । सीद ॥ वातस्य । ध्राजिम् । वरुणस्य । नाभिम् ।
अश्वम् । जज्ञानम् । सरिरस्य । मद्ध्ये ॥ शिशुम् । नदीनाम् ।
हरिम् । अद्रिबुद्ध्मित्यद्रि – बुद्ध्म् । अग्ने ।
मा । हि॒ꣳसीः । **42 (50)**

TS 4.2.10.2

परमे व्योमन्न् ॥
इमं मा हि॒ꣳसीरेकशफं पशूनां कनिक्रदं ँवाजिनं ँवाजिनेषु ।
गौर–मारण्य–मनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥
अजस्र–मिन्दु–मरुषं भुरण्युमग्निमीडे पूर्वचित्तौ नमोभिः ।
स पर्वभिर्.ऋतुशः कल्पमानो गां मा हि॒ꣳसीरदितिं ँविराजं ॥
इम॒ꣳ समुद्र॒ꣳ शतधारमुथ्सं ँव्यच्यमानं भुवनस्य मद्ध्ये ।
घृतं दुहानामदितिं जनायाग्ने मा – [ ] **43**

TS 4.2.10.2 - Padam

परमे । व्योमन्निति वि – ओमन्न् ॥ इमम् । मा । हि॒ꣳसीः ।
एकशफमित्येक – शफम् । पशूनाम् । कनिक्रदम् ।

वाजिनम् । वाजिनेषु ॥ गौरम् । आरण्यम् । अन्विति । ते । दिशामि ।
तेन । चिन्वानः । तनुवः । नीति । सीद ॥ अजस्रम् । इन्दुम् ।
अरुषम् । भुरण्युम् । अग्निम् । ईडे । पूर्वचित्ताविति पूर्व – चित्तौ ।
नमोभिरिति नमः – भिः ॥ सः । पर्वभिरिति पर्व – भिः ।
ऋतुश इत्यृतु – शः । कल्पमानः । गाम् । मा । हि॒ꣳसीः ।
अदितिम् । विराजमिति वि – राजम् ॥ इमम् । समुद्रम् ।
शतधारमिति शत – धारम् । उथ्सम् । व्यच्यमानमिति
वि – अच्यमानम् । भुवनस्य । मद्ध्ये ॥ घृतम् । दुहानाम् ।
अदितिम् । जनाय । अग्ने । मा । **43 (50)**

<u>TS 4.2.10.3</u>

हि॒ꣳसीः परमे व्योमन्न् ।
गवय–मारण्य–मनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥
वरूत्रिं त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानाꣳ रजसः परस्मात् ।
महीꣳ साहस्रीमसुरस्य मायामग्ने मा हि॒ꣳसीः परमे व्योमन्न् ॥
इमामूर्णायुं ँवरुणस्य मायां त्वचं पशूनां द्विपदां चतुष्पदां ।

त्वष्टुः प्रजानां प्रथमं जनित्रमग्ने मा हि॑ꣳसीः परमे व्योमन्न् ।

उष्ट्र–मारण्य–मनु – [ ] **44**

TS 4.2.10.3 - Padam

हिꣳसीः । परमे । व्योमन्निति वि – ओमन्न् ॥ गवयम् । आरण्यम् ।

अन्विति । ते । दिशामि । तेन । चिन्वानः । तनुवः । नीति । सीद ॥

वरूत्रिम् । त्वष्टुः । वरुणस्य । नाभिम् । अविम् । जज्ञानाम् ।

रजसः । परस्मात् ॥ महीम् । साहस्रीम् । असुरस्य । मायाम् ।

अग्ने । मा । हिꣳसीः । परमे । व्योमन्निति वि – ओमन्न् ॥ इमाम् ।

ऊर्णायुम् । वरुणस्य । मायाम् । त्वचम् । पशूनाम् । द्विपदामिति

द्वि – पदाम् । चतुष्पदामिति चतुः – पदाम् ॥ त्वष्टुः । प्रजानामिति

प्र – जानाम् । प्रथमम् । जनित्रम् । अग्ने । मा । हिꣳसीः । परमे ।

व्योमन्निति वि – ओमन्न् ॥ उष्ट्रम् । आरण्यम् । अन्विति । **44 (50)**

TS 4.2.10.4

ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥

यो अग्निरग्नेस्त–पसोऽधि जातः शोचात् पृथिव्या उत वा

दिवस्परि ।

येन प्रजा विश्वकर्मा व्यानट् तमग्ने हेडः परि ते वृणक्तु ॥
अजा ह्यग्नेरजनिष्ट गर्भात् सा वा अपश्यज्जनितारमग्रे ।
तया रोहमायन्नुप मेद्ध्यासस्तया देवा देवतामग्र आयन्न् ।
शरभ–( )–मारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ **45**

TS 4.2.10.4 - Padam

ते । दिशामि । तेन । चिन्वानः । तनुवः । नीति । सीद ॥ यः ।
अग्निः । अग्नेः । तपसः । अधीति । जातः । शोचात् । पृथिव्याः ।
उत । वा । दिवः । परि ॥ येन । प्रजा इति प्र – जाः । विश्वकर्मेति
विश्व – कर्मा । व्यानडिति वि – आनट् । तम् । अग्ने । हेडः ।
परीति । ते । वृणक्तु ॥ अजा । हि । अग्नेः । अजनिष्ट । गर्भात् ।
सा । वै । अपश्यत् । जनितारम् । अग्रे ॥ तया । रोहम् । आयन्न् ।
उपेति । मेद्ध्यासः । तया । देवाः । देवताम् । अग्रे । आयन्न् ॥
शरभम् ( ) । आरण्यम् । अन्विति । ते । दिशामि । तेन ।
चिन्वानः । तनुवः । नीति । सीद ॥ **45 (59)**

(अग्ने मा हिꣳसी - रग्ने मोष्ट्रमा - रण्यमनु - शरभन् - नव च) (A10)

Special Korvai

(आदित्य मिमन्द्विपादे मयुं ँवातस्या श्व मिम मेकशफ ङ्गौरम जस्रङ्गवयं ँवरूत्रि मवि मिमामूर्णायु मुष्ट्रं ँयो अग्निः शरभं)

TS 4.2.11.1

इन्द्राग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषथः ।

तद् वां चेति प्र वीर्यं ॥

श्नथद्-वृत्रमुत सनोति वाजमिन्द्रा यो अग्नी सहुरी सपर्यात् ।

इरज्यन्ता वसव्यस्य भूरेः सहस्तमा सहसा वाजयन्ता ॥

प्र चर्.षणिभ्यः पृतना हवेषु प्र पृथिव्या रिरिचाथे दिवश्च ।

प्र सिन्धुभ्यः प्र गिरिभ्यो महित्वा प्रेन्द्राग्नी विश्वा भुवनाऽत्यन्या ॥

मरुतो यस्य हि - [ ] **46**

TS 4.2.11.1 - Padam

इन्द्राग्नी इतीन्द्र - अग्नी । रोचना । दिवः । परीति । वाजेषु ।

भूषथः ॥ तत् । वाम् । चेति । प्रेति । वीर्यम् ॥ श्नथत् । वृत्रम् ।

उत । सनोति । वाजम् । इन्द्रा । यः । अग्नी इति । सहुरी इति
स – हुरी । सपर्यात् ॥ इरज्यन्ता । वसव्यस्य । भूरेः । सहस्तमेति
सहः – तमा । सहसा । वाजयन्तेति वाज – यन्ता ॥ प्रेति ।
चर्.षणिभ्य इति चर्.षणि–भ्यः । पृतना । हवेषु । प्रेति । पृथिव्याः ।
रिरिचाथे इति । दिवः । च ॥ प्रेति । सिन्धुभ्य इति सिन्धु – भ्यः ।
प्रेति । गिरिभ्य इति गिरि – भ्यः । महित्वेति महि – त्वा । प्रेति ।
इन्द्राग्नी इतीन्द्र – अग्नी । विश्वा । भुवना । अतीति । अन्या ॥
मरुतः । यस्य । हि । **46 (50)**

TS 4.2.11.2

क्षये **पाथा** दिवो विमहसः ।
स सुगोपातमो जनः ॥
यज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा मतीनां ।
मरुतः **शृणुता** हवं ॥
श्रियसे कं भानुभिः सं मिमिक्षिरे ते रश्मिभिस्त ऋक्वभिः सुखादयः ।
ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुतस्य धाम्नः ॥

अव ते हेड उदुत्तमं ॥
कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा ।
कया शचिष्ठया वृता ॥ **47**

TS 4.2.11.2 - Padam

क्षये । पाथ । दिवः । विमहस इति वि – महसः ॥ सः ।
सुगोपातम इति सुगोप – तमः । जनः ॥ यज्ञैः । वा । यज्ञवाहस
इति यज्ञ – वाहसः । विप्रस्य । वा । मतीनाम् ॥ मरुतः । शृणुत ।
हवम् ॥ श्रियसे । कम् । भानुभिरिति भानु – भिः । समिति ।
मिमिक्षिरे । ते । रश्मिभिरिति रश्मि – भिः । ते ।
ऋक्वभिरित्यृक्व – भिः । सुखादय इति सु – खादयः ॥ ते ।
वाशीमन्त इति वाशि – मन्तः । इष्मिणः । अभीरवः । विद्रे ।
प्रियस्य । मारुतस्य । धाम्नः ॥ अवेति । ते । हेडः । उदिति ।
उत्तममित्युत् – तमम् ॥ कया । नः । चित्रः । एति । भुवत् ।
ऊती । सदावृध इति सदा – वृधः । सखा ॥
कया । शचिष्ठया । वृता ॥ **47 (50)**

TS 4.2.11.3

को अद्य युङ्क्ते धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्.हृणायून् ।

आसन्निषून् हृथ्स्वसो मयोभून्. य एषां भृत्यामृणधथ् स जीवात् ॥

अग्ने नयाऽऽ देवाना॑ शन्नो भवन्तु वाजेवाजे ॥

अफ्स्वग्ने सधिष्टव सौषधीरनु रुद्ध्यसे ।

गर्भे सञ्जायसे पुनः ॥

वृषा सोम द्युमा॑ असि वृषा देव वृषव्रतः ।

वृषा धर्माणि दधिषे ॥

इमं मे ( ) वरुण तत्त्वा यामि त्वं नो अग्ने स त्वं नो अग्ने ॥ **48**

TS 4.2.11.3 - Padam

कः । अद्य । युङ्क्ते । धुरि । गाः । ऋतस्य । शिमीवतः । भामिनः ।

दुर्.हृणायूनिति दुः – हृणायून् ॥ आसन्निषूनित्यासन्न् – इषून् ।

हृथ्स्वस इति हृथ्सु – असः । मयोभूनिति मयः – भून् । यः ।

एषाम् । भृत्याम् । ऋणधत् । सः । जीवात् ॥ अग्ने । नय । एति ।

देवानाम् । शम् । नः । भवन्तु । वाजेवाज इति वाजे – वाजे ॥

अफ्स्वित्यप्– सु । अग्ने । सधिः । तव । सः । ओषधीः ।

अन्विति । रुद्ध्यसे ॥ गर्भे । सन्न् । जायसे । पुनः ॥ वृषा । सोम । द्युमानिति द्यु–मान् । असि । वृषा । देव । वृषव्रत इति वृष–व्रतः ॥ वृषा । धर्माणि । दधिषे ॥ इमम् । मे ( ) । वरुण । तत् । त्वा । यामि । त्वम् । नः । अग्ने । सः । त्वम् । नः । अग्ने ॥ **48 (61)**

(हि – वृता – म – एकादश च) (A11)

===========

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(विष्णोः क्रमोऽसि - दिवस्प - र्यन्नपते - ऽपेत - समितं - ँया जाता - मा नो हिꣳसी - दभ्यस्थाद् - ध्रुवा - ऽस्यादित्यङ्गर्भ - मिन्द्राग्नी रोच - नैकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(विष्णो - रस्मिन् हव्ये - ति त्वाऽहं - धीतिभि - र्होत्रा - अष्टाचत्वारिꣳशत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of 4th Kandam

(विष्णोः क्रमोऽसि - त्वन्नो अग्ने स त्वन्नो अग्ने)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

Details of Panchati and Padam for Kandam 4 , Prasanam 2 – (TS 4.2)

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	5	266
Anuvakam 2	4	204
Anuvakam 3	4	216
Anuvakam 4	4	198
Anuvakam 5	6	322
Anuvakam 6	5	268
Anuvakam 7	4	189
Anuvakam 8	3	161
Anuvakam 9	6	304
Anuvakam 10	4	209
Anuvakam 11	3	161
Total →	48	2498

Notes:

1. **Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.**
2. **Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in**